РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
„СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всї листи, моні-ордери і чеки треба висилати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXVI. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., вівторок, 22-го жовтня 1918. Ч. 126. VOL. XXVI. JERSEY CITY, N. J., Tuesday, October 22, 1918. No. 126.

ВІДПОВІДЬ ПРЕЗИДЕНТА ВІЛСОНА НА НОТУ АВСТРІЇ.

Автономія для народів Австрії невистарчаюча. – Самі народи мають рішити тепер про свою долю.

В Німеччині зорґанізовано савєтські комітети на взір російських. – Небезпека большевизму щораз більша.

Чехо-Словаки проголосили своє правительство. -- Польські посли опустили віденський парлямент.

НА ЗАХІДНІМ ФРОНТІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on October 21, 1918 as required by the Act of Otcober 6, 1917).

ДВА МІЛІОНИ АМЕРИКАНЦІВ У ФРАНЦІЇ.

ВАШІНҐТОН, 18. жовтня. — **ПОВЕРХ 2,000.000 АМЕРИКАНСЬКИХ ЖОВНІРІВ ВИСІЛО НА ФРАНЦУСЬКІЙ ЗЕМЛІ, як се заявив в комісії для військових справ представник департаменту війни.**

Підчас нарад комісії відчитано телеґраму від ґен. Першінґа, який доносить, що ціле побереже Бельґії зістало вже опорожнене з німецьких військ.

Американці полонили знова 2.500 Німців.

ВАШІНҐТОН, 19. жовтня. — Телеґрама від ґенерала Першінґа звучить:

„На захід від ріки Мези наступ наших військ [illegible] дальше. Наші війська здобули село і ліс Бантвіль і дійшли до місцевости Боа де Льож.

„На схід від Мези ударемнено протинапад німецьких військ, які хотіли виперти наші війська з недавно занятих становищ в Боа де ля Ґран Монтань.

„Американські війска брали також участь в наступі Анґлійців на полудне Ле Като і посунули ся дві милї наперед. Вони взяли приступом села Молен, Ст. Мартен Рівіє і Ль'Абр де Ґіз, беручи 2.500 Німців в полон".

Першінґ зажадав 1.500 льокомотив.

ВАШІНҐТОН, 19. жовтня. — Скорий відворот німецьких військ в Бельґії вложив тяжкий [illegible] удержати [illegible] комунікацію з військами ґен. Першінґа. Ґен. Першінґ переслав звіт, в якім представив положенє. **Він зажадав присланя йому додатково богато тисяч самоходів і 1.500 льокомотив.**

Військовий департамент є занятий тепер висилкою самоходів, а адміністрація зелїзниць співділає в праці, щоби забезпечити висилку потрібного числа льокомотив.

ВІДПОВІДЬ ПРЕЗИДЕНТА ВІЛСОНА НА НОТУ АВСТРО-УГОРЩИНИ.

Президент жадає повної свободи для всїх народів Австро-Угорщини.

ВАШІНҐТОН, 19. жовтня. — Відповідь президента Вілсона на ноту Австро-Угорщини, переслана на руки шведського посла у Вашінґтонї, звучить:

Поважаний Пане!

Отсим маю честь потвердити відобране Вашого письма з дня 7. жовтня, з яким Ви переслали президентови ноту цїсарського і королївського правительства Австро-Угорщини. Президент поручив менї попросити Вас, щоби Ви були так добрі переслати через Ваше правительство цїсарському і королївському правительству слїдуючу відповідь:

Президент вважає своїм обвязком сказати австро-угорському правительству, що він не може брати під розвагу теперішні предложеня сього правительства з причини, що від часу його промови з дня 8. січня 1918 р. зайшли певні події дуже великої ваги, які зробили конечним змінити становище і відповідальність правительства Злучених Держав. Між 14-ма условями мира, які тоді поставив президент, є одно слїдуюче:

X. Народи Австро-Угорщини, яких місце серед народів ми бажаємо видїти запевненим, мають одержати як найсвобіднїйшу спромогу до автономного розвитку.

Від того часу, коли ся гадка була написана і представлена в конґресі Злучених Держав, правительство Злучених Держав признало істноване воєнного стану між Чехо-Словаками і між нїмецькою та овстро-угорською державами і Чесько-словацька Народна Рада є признана „де факто" правительством, яке є випосажене відповідною властию орудувати військовими і полїтичними справами Чехо-Словаків. Правительство Злучених Держав признало також в як найширшім значіню справедливість національних змагань полудневих Славян до свободи.

З ТИХ ПРИЧИН ПРЕЗИДЕНТ НЕ МОЖЕ ПРИЙМИТИ САМУ „АВТОНОМІЮ" ТИХ НАРОДІВ ЯКО ПІДСТАВУ ДО МИРА, АЛЕ Є ОБОВЯЗАНИЙ ЖАДАТИ, ЩОБИ ВОНИ, А НЕ ВІН, ОСУДИЛИ, ЯКА АКЦІЯ ЗІ СТОРОНИ АВСТРО-УГОРСЬКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА ЗАДОВОЛИТЬ ЇХ ДОМАГАНЯ І ЯК ВОНИ РОЗУМІЮТЬ СВОЇ ПРАВА І ПРИЗНАНЄ ЯКО ЧЛЕНІВ РОДИНИ НАРОДІВ.

Прийміть, Пане, поновне запевненє мого високого поважаня

Роберт Ленсінґ.

Змаганя австрійського цїсаря до федерації за пізно.

ЦЮРІХ, 19. жовтня. — **Проголошене цїсарем Карлом перетвореня Австро-Угорщини у федерацію держав прийшло за пізно. Ціла будова австро-угорської монархії валить ся від споду.**

„Арбайтер Цайтунґ", орґан австрійських соціялїстів, пише:

„Ми є сьвідками кінця Австро-Угорщини. Нїчого не може запобігти повстаню нових королївств на руїнах старого".

В цїлій монархії панує незвичайно сильний національний настрій серед народів. В Будапешті великі товпи народу витали радісно ґр. Каролї, коли він опускав парлямент по виголошеню своєї бесїди в справі відокремленя Угорщини від Австрії.

Барон Буріян уступив.

ЦЮРІХ, 19. жовтня. — Віденські часописи потверджують донесене **про уступлене барона Буріяна, австро-угорського міністра для загр справ.**

Чеський прапор повіває в Празї.

КОПЕНҐАҐЕН, 19. жовтня.— **Чехи є панами Праги,** як се доносить берлїнська телеґрама до „Тіденде".

В Чехії є вже в обігу чеські гроші, а на Градчинськім замку в Празї повіває вже чеський прапор.

Намісник Чехії грозить репресіями.

ПАРИЖ, 20. жовтня. — Намісник Чехії, ґр. Куденове, видав нинї в Празї проклямацію, в якій повідомив населенє, що конституційні реформи є в тоцї, і перестерігає перед всякими манїфестаціями, котрі будуть здавлені в як найострійший спосіб.

Намісник взиває горожан до спокою, щоби не ставили перешкоди в осягненю мира, який є близкий укінченя.

Провізоричний чеський кабінет.

ПАРИЖ, 19. жовтня. — **В Парижи зістало утворене провізоричне чесько-словацьке правительство,** як се доносить письмо чесько-словацького міністра загр. справ, Бенеша, до французького міністра загр. справ, Пішона. Письмо звучить:

„Злучені Держави признали дня 3. вересня 1918 р. „Чесько-словацьку Народну Раду", яка має свій осідок в Парижи, „де факто" чесько-словацьким правительством. Се признане потвердило правительство Анґлії 3. вересня, Франції 28. вересня і Італії 3. жовтня.

„Маю честь повідомити, що у виду тих успішних признань, чесько-словацьке правительство з осідком в Парижи уконституовало ся, як слідує:

Т. Ґ. Масарик, президент провізоричного правительства;

Едвард Бенеш, міністер загр., справ;

Мілян Стефанік, міністер війни.

Ґр. Каролї жадає відокремленя Угорщини від Австрії.

АМСТЕРДАМ, 20. жовтня. — Ґр. М. Каролї, провідник угорської партії независимости, поставив в суботу в угорськім соймі внесене, в якім домагаєть ся економічного, військового і політичного розділеня **Угорщини від Австрії, як се доносять вісти з Будапешту.**

Польські посли покидають Відень.

ВАШІНҐТОН, 19. жовтня. — **Вісімдесять польських послів, які заступали польське населене Галичини, покинули Відень, заявляючи, що більше не будуть брати участи в нарадах австрійського парляменту,** як се доносять вісти, одержані з Ціріху.

Поляки домагають ся пристани.

ВАШІНҐТОН, 19. жовтня. — „Польскі комітет народови" в Злучених Державах, на чолї котрого стоїть Іґнац Падеревські, оголосив вчера слїдуючу телеґраму, одержану від польського комітету народового з Парижа:

„Польський нарід однодушно жадає зединеня Польщі зі своїм власним вільним побережем. Се жадане становить часть жадань міжпартійної ради і лївих партій, воно зістало також недавно приняте реґенційною радою в окремій проклямації.

„Тих кілька членів польського парляментарного клюбу у Відни, які до недавна займали відмінне становище, тепер злучили ся з независимими польськими членами австрійського парляменту, разом з котрими вони поставили внесене в справі жаданя зединеної Польщі з доступом до моря. Польський парляментарний клюб поставив центральні держави, сказатиб, в розпучливе положене, бо поставив домагане до Нїмеччини, щоби вона приняла условя президента Вілсона".

Румунські посли утворили окрему румунську раду.

БАЗИЛЕЯ, 19. жовтня. — Віденські часописи доносять, **що румунські посли до австрійського парляменту утворили окрему румунську народну раду.**

На чолї ради стоїть посол Сопескул Грекул.

В АВСТРО-УГОРЩИНІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on October 21, 1918 as required by the Act of Otcober 6, 1917).

МАНІФЕСТ ЦІСАРЯ КАРЛА ДО НАРОДІВ АВСТРІЇ.

Цїсар бажає перетворити Австрію у федерацію держав.

ВІДЕНЬ, 18. жовтня (через Базилею). — **АВСТРІЙСЬКИЙ ЦІСАР КАРЛО ПРОГОЛОСИВ НИНІ НАМІР В СПРАВІ ПЕРЕТВОРЕНЯ АВСТРІЇ У ФЕДЕРАЦІЮ ДЕРЖАВ.**

Плян не обіймає союза злуки австрійської Польщі з „независимою польською державою". Справа Тріесту і його околиця має бути трактована зовсім окремо і полагоджена згідно з бажанями їх населеня.

Манїфест цїсаря Карла, в якім він звертаєть ся „до своїх вірних народів Австрії", звучить:

„Від часу коли я вступив на престол, я старав ся вважати своїм обовязком запевнити всїм моїм народам так горячо бажаний мир і промостити австрійським народам дорогу до сьвітлого розвитку, без огляду на перешкоди, які кидала брутальна сила проти інтелектуального і економічного добробуту.

„Страшні змаганя у сьвітовій війнї робили доси діло мира неможливим. Тяжкі жертви війни повинні запевнити нам гоноровий мир, в дорозї до котрого ми завдяки Божої помочи находимо ся.

„Ми мусимо проте перевести без проволоки реорґанізацію нашої держави на природній, а тимсамим солїдній підставі. Така справа вимагає, щоби бажаня народів Австрії були згармонізовані і сповнені.

„Я РІШИВ СЯ ПЕРЕВЕСТИ СЕ ДІЛО ПРИ ПОМОЧИ СВОБІДНОГО СПІВДІЛАНЯ МОЇХ НАРОДІВ В ДУСІ І НА ПРИНЦИПАХ, ЯКІ НАШІ СОЮЗНІ МОНАРХИ ПРИЙМИЛИ У СВОЇХ МИРОВИХ ПРЕДЛОЖЕНЯХ.

„АВСТРІЯ МУСИТЬ СТАТИ ЗГІДНО З ВОЛИЮ СВОГО НАРОДА ФЕДЕРАЦИЙНОЮ ДЕРЖАВОЮ, В ЯКІЙ КОЖДА НАРОДНІСТЬ МУСИТЬ ОДЕРЖАВИ НА ТЕРИТОРІЇ, ЯКУ ВОНА ЗАМЕШКУЄ, СВОЮ ВЛАСНУ ЛЬОКАЛЬНУ АВТОНОМІЮ.

„Се не означає, що ми вже беремо під розвагу злуку польських територій в Австрії з независимою польською державою.

„Справа міста Тріесту з цїлою його околицею має бути трактована окремо згідно з бажанем його населеня".

Цїсар Карло видав рівночасно з проголошенем манїфесту до народу також проклямацію до армії і фльоти. В сїй проклямації висловив цїсар „своє сильне довірє, що згода, яка панувала в армії і фльоті дотепер, буде панувати її на будуче для добра нової зфедералїзованої Австрії".

В НІМЕЧЧИНІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on October 21, 1918 as required by the Act of Otcober 6, 1917).

В НІМЕЧЧИНІ ТВОРЯТЬ СЯ РОБІТНИЧІ САВЄТИ НА ВЗІР РОСІЙСЬКИХ.

Жадають допущеня представників робітників до всїх державних нарад.

ВАШІНҐТОН, 20. жовтня. — **Німецькі робітники домагають ся представництва в кабінеті, вибраного „савєтськими" робітничими комітетами в Берлїнї і инших осердках промислу,** як се доносять вісти, які надійшли нинї через дипльоматичні круги.

Берлїнські соціялїстичні орґани доносять, **що на зборах фабричних робітників в Берлїнї, Франкфурті, Ессен і в инших промислових містах ухвалено зовсїм отверто резолюції в справі безпроволочного утвореня робітничого мінїстерства та в яких домагають ся, щоби Гаазе і Ледебур, провідники независимих соціялїстів, мали голос в імени робітників при всїх державних нарадах.**

В плянї робітників є, як се доносять дальше одержані вісти, **вибрати мінїстра при помочи робітничих комітетів, які мають бути зорґанізовані в ріжних промислових осередках на взір російських савєтів.**

Гаазе і Лєдебур се нїмецькі Ленїн і Троцький.

ҐАҐА, 20. жовтня. — Соціялїстичний орґан „Форвертс" пише у вступній статї про можливість, щоби Гуґо Гаазе і Ґеорґ Лєдебур війшли в склад нїмецького правительства.

Инші соціялїстичні часописи домагають ся, щоби Гаазе і Лєдебур взяли участь при укладаню відповіди на ноту президента Вілсона. Працюючі кляси не вважають теперішне правительство враз з його усвоєними соціялїстами представником поглядів народу. На робітничих зборах по фабриках говорить ся нинї про правительство Гаазе-Ледебур яко недалеку подію.

Гаазе і Лєдебур се нїмецьке видане Ленїна і Троцького. Нїмецьке правительство з ними на чолї накинуло би диктатуру пролетаріяту і було би основане на власти робітничих савєтів.

„Форвертс" стараєть ся переконати, що повалене теперішного правительства було би шкідливим і лихим для Нїмеччини. Він пише: „Большевизм не ущасливив російського народу і заходить велике питанє, чи він може се зробити. Заки однак робить ся проби його наслїдувати, було би мудрійше зажадати і переконати ся, чи большевизм міг би числити на якесь поводженє".

Соціялїсти домагають ся кари для тих, що продовжають війну.

БЕРНО, 20. жовтня. — Баварські соціялїсти ухвалили резолюцію, в якій пропонують установленє судів в цїли покараня всїх осіб, які є винні або відповідальні за продовжене війни.

Берлїнський „Форвертс" пише, що такі суди повинні розпочати свою працю вже в перших днях після заключеня мира.

Пануюча кліка здержала цїсаря від уступленя з престола.

ЛОНДОН, 19. жовтня. — **Інтервенція зі сторони пануючих кляс в Нїмеччинї привернула назад цїсаря після того, коли він був вже дїйсно уступив. Ся інтервенція була також замітна при висланю відповіди на ноту президента Вілсона,** як се доносить „Кронікел" на підставі вістий з достовірних жерел.

Після донесеня сеї часописи, **нїмецький цїсар вже через кілька годин перестав бути цїсарем, а може навіть вже був підписав своє уступлене. Також була вже згода на розем оружа на услівях президента Вілсона і відповідь в сїй справі була вже в дїйсности в дорозї, коли нараз пануюча кліка вмішала ся і спричинила уневажненє ноти та привернула назад цїсаря.**

Відповідь на ноту президента ще не готова.

БЕРНО, 19. жовтня. — **Відповідь Нїмеччини на ноту президента Вілсона ще не готова і буде вислана доперва за кілька днів,** як се доносять вісти з Берлїна.

Сподіють ся, **що у вівторок буде скликане у тій справі засїдане парляменту.**

Адмірал фльоти і шеф штабу маринарки прибули до Відня, щоби взяти участь в нарадах в справі відповіди. Загально надіють ся, що відповідь буде сього рода, що вона не буде анї відмовною анї не буде містити повної згоди, але буде полишена отверта дорога до дальших переговорів.

Нїмці не думають здержувати акції підводних лодок.

КОПЕНҐАҐЕН, 19. жовтня.— Відповідь Нїмеччини на ноту президента Вілсона буде містити з одної сторони заперечене обжалуваня президента щодо нїмецьких зьвірств, з другої знова сторони заяву, що акція підводних лодок не може бути так довго здержана, як довго нема згоди на розем оружа, як се доносить часопис „Політікен" на підставі достовірних вістий з Нїмеччини.

(Продовжене на стороні 5-тій).

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893

JOSEPH STETKEWICZ, Chief editor.
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized, July 31, 1918.

SUBSCRIPTION: United States:		ПЕРЕДПЛАТА: в Злучених Державах:	
1 year	$3.00	на рік	$3.00
6 months	1.75	на пів року	1.75
3 months	1.00	на 3 місяці	1.00
In Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$3.50	на рік	$3.50
6 months	2.00	на пів року	2.00
3 months	1.25	на 3 місяці	1.25
Single copy 3 cents.		Поодиноке число 3 центи.	

За кожду зміну адреси платить ся 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Число телефону 498 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висилаю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошеня поміщувані в „Свободі" редакція не відвічає.

ПРЕЗИДЕНТ ВІЛСОН ЗА ОСВОБОДЖЕНЄМ НАРОДІВ АВСТРО-УГОРЩИНИ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on October 21, 1918 as required by the Act of Octoder 6, 1917).

На письмо австро-угорського правительства з дня 7. с. м. до президента Вілсона в справі мирових переговорів, президент Вілсон поручив міністрови заграничних справ Ленсінгови відповісти, що: 1. Приняте його 14 точок мирової програми з 8. січня с. р. вже спізнене і невистарчаюче; 2. від того часу Злучені Держави признали военний стан між Чехо-Словаками і Австро-Угорщиною та Німеччиною і чесько-словацьке правительство, а також змаганя до самостійности Югославян (Сербів, Хорватів, Словінців); 3. президент Злучених Держав тепер вже не може приняти тільки „автономії" сих народів яко основу мира, але мусить наставати, аби вони (народи) а не він (президент) були судіями, які заходи австро-угорського правительства задоволять їх змаганя і їх розуміне своїх прав і долї яко членів родини держав.

З приводу сеї відповіди президента Вілсона нюйорський дневник „Таймс" (з 21. с. м.) помістив дуже добру статю п. з. „Австрія дістала відповідь". Се статя звучить:

„Відповідь президента Вілсона на австро-угорське мирове предложене і претенсію „федерації" та „автономії", федерації овець і вовків, автономії полоненого в клїтці, є болючим ударом в розпадаючу ся тиранію, є покликом сурми в сторону жертв Габсбурга, є великим документом вільної Европи і розширеня демократизму. Президент Вілсон каже Австро-Угорщині, що становище Злучених Держав „змінило ся з конечної потреби" від часу, коли він дня 8. січня с. р. виголосив свою промову, що містила тих 14 славнозвісних точок мирової програми, в одній з котрих було сказано, що „народи Австро-Угорщини, яких місце серед держав повинно бути бережене і запевнене, мають дістати як найсвобіднїйшу змогу самоуправного розвитку".

Задовго панувала у Франції, в Англії і в Злучених Державах забобон, буцімто Мадяри є „лицарські" приятелї свободи, а Австрія є радше милою хоч слабою послушницею свого лихого партнера — Німеччини. Змаганя чесько-словацьких і югославянських представників, які спершу трактовано з маловаженем; слава кампанія Чехо-Словаків в Росії і на Сибірі, щораз то більше розуміне австро-угорського трактованя инших народів окрім Мадярів і Німців, вішаня, вязненя, военне право, революція, конґрес в Римі, полагода нещасливих ріжниць, які штучно піддержувано між Югославянами та Італійцями — сі і многі инші річи причинили ся до ясного понятя про дійсну Австро-Угорщину. **Незамітно зазоріло перед многими з нас серед аліянтських держав, що самодержаве Габсбургів треба знищити; що свобода є одною і неподільною, та що війна мусить принести поневоленій більшости невільних народів свободу і самоуправу, право стати незавимими державами, або прилучитись до їстнуючих держав їх братів.** Австрія була тільки уроєнем. Угорщина була теж тільки уроєнем. З „моїх народів", як кайзер Кароль їх називає, лише два (Німці і Мадяри) хотять бути його народами.

„Австро-Угорщина спізнила ся. Від 8. січня с. р., президент Вілсон каже їй, Злучені Держави „признали, що істнує военний стан між Чехо-Словаками та німецькою й австро-угорською державою, та що Чесько-словацька Народна Рада є на ділі воюючим правительством, яке має відповідну власть кермувати військовими і політичними справами Чехо-Словаків (Злучені Держави признали також цілковито справедливість самостійницьких змагань Югославян до свободи). Через те президент вже не може приняти тільки „автономії" сих народів за основу мира, але мусить наставати, щоби вони, а не він були судіями, які заходи австро-угорського правительства задоволять їх змаганя і їх розуміне своїх прав і долї яко членів родини держав".

Сказано спокійно і просто. **Се засуд, проголошений на Габсбургів.** „Справедливість є основою правліня", так іронічно є написано на брамі Габсбурґу у Відни. **Несправедливість є основою правліня Австро-Угорщині. Справедливість, в руках вільних народів, розідре її на части і перетворить в держави ті народи, якими вона правила несправедливо.** Можливо, що був час, коли можна було згодитись на чесну федеральну Австрію. **Але магнати і графи поборювали її задовго і хто-ж тепер би вірив в цїсарсько-королївське слово?**

„День перед оголошенем ноти президента Вілсона державний департамент (у Вашінгтоні) одержав від професора Масарика, президента Чесько-словацької Народної Ради, декларацію незалежности, яку приняло тимчасове чесько-словацьке правительство в Парижи. Вона годить ся і доповнює декларацію чеських послів в Празі з дня 6. січня с. р. Чехо-Словаччина має бути демократичною републикою, із загальним правом голосованя. Декларація є знаменитим, найліпшим коментарем до ноти президента Вілсона. „Штучна і неморальна полїтична будова, яка здержує всякий рух в напрямі демократичного і суспільного поступу" — се той правдивий опис, який небаром буде правдивою нагробною написю Австро-Угорщини.

„Пригадаймо „демократичну еру", яка мала зачатись в Угорщині, коли Кароль засів на престолї, котрий мав „відродити" Австрію. „Загальне голосоване", „погоджені народности" — висвистувани мадярські шляхтичі. І вони внесли законопроект „демократичного", „загального права", який бу би дав їм і Німцям три четвертини посольських мандатів в угорськім соймі.

„Злучені Держави вже мають досить обманства мадярського, австрійського і німецького. **Поневолені народи мають порішити свою політичну долю.** Чотири або пять міліонів Румунів в Трансильванії і в Банаті (на Угорщині) повинні також дістати піддержку зі сторони Злучених Держав і аліянтів у своїх самостійницьких змаганях до Свободи".

З БІЖУЧОЇ ХВИЛЇ.

Польська правдомовність.

З Києва доносять до краківського „Часу": Поступи „украродовленя" людности є незначні. Особливо в Київі чуєть ся дуже мало української мови, а на засіданя Ради міністрів мусить приходити спеціяльний товмач, аби уложити протокол по українськи. На ріжних зїздах, які відбули ся в Київі, уживана була мова російська. На учительськім зїзді зайшов недавно дуже знаменний випадок. Наради вели ся по російськи і розбирано справу будучої урядової мови. Гадки були поділені, але більшість перехиляла ся радше до мови російської. Один гімназійний учитель з Полтави виступив нагло з пропозицією, щоб урядову могла би бути мова польська, яко культурална (?!), на Україні розповсюднена і не представляюча для краю таких небезпек як російська. Внесене було дуже знаменне, а ще знаменнійше було його приняте; загал зібраних учителів не лише не обурив ся подібною пропозицією, але трактував її зовсім поважно. У зїзді брало участь кількандцять Поляків, для котрих ціла та подія була цілковитою несподіванкою.

Польські редактори самі не вірять в такі нісенїтниці, але мимо того пускають їх у сьвіт, бо вірять (блаженні віруючі!), що „знайдеть ся глупий, який і се купить"...

Далеко чують, а ще дальше бачать...

В недїльнім виданю (з 20. жовтня 1918) польської газети „Америка-Ехо", яка виходить в Толідо, О., в рубрицї „Справи польске" читаємо ось-таку новинку: — „В Галичині чути гук гармат. — „Гонец Краковски" з дня 26. серпня доносить, що десь коло Тернополя (східна Галичина) чути деколи гук гармат. Околичні військові власти вияснюють, що армія мусить зводити формальні битви з ватагами українських рабівників".

„Лях і Чех".

Під заголовком „Лях і Чех" видрукувано в пражськім (Прага — столиця Чехії) католицькім дневнику Чех знаменну вступну статю, де піднесено з натиском, що Чехи ніколи і в ніяких обставинах не вступлять у Відни до жадної коаліції проти Поляків. Уже в році 1917 ми відмовили чинної участи в кабінеті, котрий мав мати характер протипольський і з того приводу ми викликали навіть міністерську кризу. Ані Пачек ані Зачек не приняли тоді пропонованої їм участи в кабінеті, звертаючи увагу, що Чехи не можуть і не хочуть вступити до кабінету, де би не було Поляків. Тесаме заявлено з чеської сторони в році 1918, коли ходило о поновні проби відокремленя Поляків у Відни.

Повисшу новинку ми вичитали в польській газеті „Америка-Ехо". Вона є явним доказом того, що ми вже нераз писали про польсько-чеське братанє в обороні своїх власних інтересів, а зі шкодою для инших Славян.

Політичні кваліфікації Падеревского і його помічників.

В толідській польській газеті „Америка Ехо" (з 20. жовтня б. р.) в рубрицї „Вільні гадки" читаємо:

„Бараболяна політика.

„У Вашінгтоні курсує слідуюча анекдотка:

„Один американський урядник по розмові з Падеревським і його міністром справ заграничних Вайтом та з двома секретарями міністерства Стратшевичем і Носковским — хотів переконати ся про політичні кваліфікації тих польсько-американських достойників.

„На пробу вибрав малу статейку, приготовану в департаменті рільництва, а поучаючу кухарки, що вони повинні варити бараболї разом з лушпою, аби щадити поживні части бараболї.

„Урядник фіґлярно запропонував королеви Падеревскому, щоби свою політичну діяльність в Америці розпочав від розіслання комунікату до польських газет ... із вказівками про варене бараболь.

„Король Падеревский (бо вже тепер аванзував з майстра на короля) нарадив ся зараз зі своїм міністром Вайтом і секретарями — та сейчас статейку про бараболї переклали і до всіх польських часописий розіслали, яко урядовий політичний комунікат в справі независимости Польщі.

„Сей дотеп курсує в політичних кругах постійно, яко характеристика політичних кваліфікацій Падеревского і його помічників".

А на иншім місци в тійсамій рубрицї находимо ось-таку гадку: „Падеревскому так страшно спухли губи від цілованя сьвященичих рук, що мусів виїхати на курацію". (Падеревский перебуває тепер на лїченю в Каліфорнії).

НАШІ ДОПИСУВАТЕЛЇ.

В Америці друкуєть ся велике число часописий в ріжних мовах і кожда газета має якесь число дописувателів з других місцевостий.

Американські дневники не мають великого числа таких дописувателів, бо їх депеші по найбільшій части є присилані або їх власними кореспондентами або тутешними пресовими організаціями.

Американські тижневники вже більше опирають ся на дописувателях повітових, тому, що вони не є всилї оплачувати власних кореспондентів, а подруге, що тими тижневниками по більшій части інтересують ся лише читачі того повіту.

Газети, що друкують ся в чужих мовах, поміщують велике число дописий не тому, що адміністрації тих газет не можуть засягнути инших вістий, але тому, що іміґранти дотичної народности є так розсіяні по всіх місцевостях, що допись про найменьший рух їх родимців в данїй місцевости є цїкава для цілого загалу.

Найбільше число чужомовних газет є видаване запомоговими організаціями і звичайно члени дотичної організації є дописувателями тих газет. Пишуть вони задармо, щоби тільки повідомити своїх родимців в других місцевостях про рух політичний, організаційний і соціяльний в своїй місцевости. Такі дописи, коли вони правдиві, мають немале значінє. Вони є не лише цікаві, але мають також велику вагу політичну, бо власне після дописий з тої або другої місцевости осуджуєть ся становище політичне супроти національних інтересів. Длятого редакція даної газети, розуміючи ціну дописий, нераз шукає дописувателїв і в многих случаях навіть годить ся платити за такі дописи. Але вона шукає совісних дописувателїв, таких, котрі розуміють, що правдива допись принесе користь, а допись неправдива, писана в думі пімсти, принесе шкоду.

Ми, Українці в Америці, маємо також кілька газет і майже всі вони є органами запомогових організацій.

Як всі редакції других народів розуміють ціну правдивих дописий, так розуміють їх і українські редакції. Ми милимо ся, коли говоримо, що вони не розуміють. Але не милимо ся, як скажемо, що більше число наших українських дописувачів не розуміє.

Щоби ми зрозуміли сю справу добре, то треба її пояснити. Ми всі добре розуміємо, що редактори тої або другої газети не можуть знати, що в коджій місцевости дієть ся. Також не можливим є для них особисто провірити кожду допись, яку їм прислано до поміщеня, чи та допись є правдива. Але допись треба помістити, бо вона є цікава, а автор тої дописи є або членом організації або особою, що писала вже кілька дописий, і ті дописи були правдиві. Значить, редактори тої або другої часописи містять кожду допись з тою думкою, що вона є правдива; що автор тої дописи розуміє, які наслідки можуть виникнути, коли би так хтось фактично доказав, що так не було; що він розуміє, що його гріхи народні спадуть не на голову редактора, але на його власну.

Чи розуміє так справу кождий наш дописуватель тої чи другої української газети тут в Америці?

Найліпшою відповідю на се питане нехай будуть для нас ті тисячі неправдивих дописий, які вже були поміщені в наших газетах; ті особисті полеміки і неправдиві політичні оскарженя на одиниці або групи одиниць цілком невинних. Чи з того ми маємо розуміти і вірити, що всі українські дописувателі розуміють вагу своїх дописий?

Те, що в газеті друкують ся, не є тесаме, що на зборах або вічах говорить ся. Також критика в газеті не є те, що сварка на вічу або зборах.

Без сумніву, що більше число наших дописувателів думає, що сварка на зборах і неправдива допись, надрукована в газеті, мають однакову вартість і однакове значіне. І власне через таку мильну думку ми пишемо так богато неправдивих дописий, через що нераз і часопись наражуєть ся на неприємність зі сторони цілої суспільности.

Другим безголовем українських дописувателів є те нещасне „я", котре не звертає уваги на наслїдки, які можуть повстати з тих їх дописий. Щоби лише показати своє „я", вони пишуть нераз цілі шпальти неправди, або якісь оскарженя публичні, котрі є так далеко від правди, як земля від сонця.

Ненависть і злість відграють тут також чималу ролю. Ми є „ол райт" так довго, як довго хтось нам не викаже наших власних блудів. А потім?... Господи, сохрани кождого! Ненависть стає на першім місци, а пімста на порядку деннім.

Колиб тут ходило лиш о власну шкіру, так, мовляв, нехай вони „билиб ся". Але вони кидають ту свою ненависть між українську суспільність, нераз деморалїзують добрих і чесних народних робітників і копають могилу, в котрій погребують справи, дуже важні для українських інтересів. Се є факт, якого ніхто з нас не може заперечити.

А ще одним нашим блудом є те, що ми, замість писати допись, в котрій повинно ся говорити тільки про справу на часі, мішаємо „критику". Ми чомусь не можемо помістити собі в голові, що допись про якусь подію є що иншого, а критика одиниці, або групи одиниць, за якісь народні вчинки, знова що иншого. За примір возьмім ось-таку допись: Пишемо за якесь представлене, або віче, або зорганізоване товариства. Замість описати справу ясно, безсторонно, як те представлене, віче або зборі зорганізованя якогось товариства відбули ся, ми „критикуємо" поодинокі особи і пишемо, що той або той, який брав в тім участь, „вкрав жінку в свого сусіда", що він є хрунь, зрадник, пияк і т. д. Таку допись ми зовемо „геройською" дописию, або кажемо: „О то йому врізав!"

Нашим народним обовязком є писати і критикувати, але совісно. Дописи, в котрих осуджуєть ся однаково приятеля і ворога, приносять користь для загалу. Дописи, писані в думці пімсти або особистої амбіції, є шкідливі.

Критикуймо, бо критика є конечна в народнім житю. Але критикуймо приятеля і ворога однаково. Будьмо правдивими критиками. Те, що ми нераз „бємо" такими словами, як „вкрав жінку в сусіда" і т. п., не є критика, але дїточа прозивка. Така критика шкодить справі, а нас виставляє на сьміх перед другими народами. Пишім і критикуймо розумно, а зробимо велику прислугу українському народови.

А. Пашук.

РОЗВАЖНИЙ ГОЛОС ПРО ЧУЖИНЦІВ.

(З вінніпеґського „Українського Голосу").

В англійській часописи, що виходить в західній Канаді і називаєть ся „Венкувер Дейли Сон", находимо безсторонній і розважну згадку про чужинців з ворожих країв у західній Канаді. Автор, мабуть сам редактор, бо згадана статя находить ся на редакційній стороні, не задивляєть ся так чорно на чужинців і не уважає їх присутности так небезпечною, як про се думають инші редактори.

Тому сю розумну гадку „Вен. Д. Сон" належить не лиш похвалити, але і дословно навести, щоби читачі знали, що не вся англійська преса відносить ся з недовірем до чужинців. Згадана статя має заголовок: „Ворожі чужинці в Канаді" і так звучить в дословнім перекладі:

„В Канаді находимо неустанне поняте щодо величини чужинецько-ворожого населеня в наших західних степових провінціях, яке має бути доказом небезпеки для будучого мира і добробуту держави.

„Докладну величину сеї небезпеки показує нам перепись населеня провінцій Манітоби, Саскачевану і Альберти, піднята в 1916 році. Цифри, які саме originally домінїяльне правительство, подають заґальне число населеня трох провінцій на 1,698.220 душ, з яких 926.423 уродили ся в Канаді, а 771.797 в чужих краях.

„Однак з сего послідного числа належить відтягнути тих, що прибули зі Злучених Держав, Великої Британії, нев-тральних країв і з Росії. З тими відтягненями число ворожих з уродженя чужинців буде виносити 273.218.

„Се з певностию не так застрашаюче число. Тому нема причини, яка би викликувала так великий пострах. Що більше, належить памятати, що богато з тих ворожих чужинців були гнетеною в Австрії расою і тому є прихильно настроєні супроти аліянтів.

„Також належить і се собі запамятати, що поважне число Німців не бажає собі в ніякий спосіб бачити продовженя панованя кайзера в їх ріднім краю. Вони є також добрими демократами, як хтонебудь з говорячих по англійськи людий.

„Присутність так многих національностий в степових провінціях викликує язикове питане, котре може спричинити дещо замішаня для одної або двох генерацій, однак ворожі чужинці здає ть ся не заслугують на те, щоби не спати по ночах та журити ся ними".

Отсей справді мудрий і розважний голос англійської газети заслугує, щоби його перечитали і взяли собі до серця деякі розгорячковані уми в Канаді.

Розумний тільки в очах розумного має вартість; в очах дурака розум його не має значіня, бо розум тільки розумом понимаєть ся. — Федорович.

Аби мати житє спокійне і щасливе, треба мати дві річи повні і дві річи пусті. Іменно: пусте серце і пусту голову, а повний жолудок і повну кишеню.

МАРКО СКРИТИЙ.

ВІДСТУПНИКАМ НАРОДУ — РАБАМ МОСКВИ.

Були часи, як нам вязали наші чорні руки
І скованих разом до праці гнали нас;
Були часи, як спину пражили нам буки, —
Але настав вже инший час!

Були часи, як наша кров росила земне лоно,
Як цїлий день кровавий піт злпвав з нас,
Та ті часи минули вже „во время оно";
Ми стали вже знова людьми!

Однак не бракло в нас рабів! Ще много є між нами
Таких, що чужий хлїв вважають за свій дім!...
Раби, ходіть до нас! Підіть в Київ разом з нами!
Там сонце волї зійшло всім!

ДОПИСИ.

З GARY, IND.

Театральне представлене.

День 15-го вересня позістане на довгі часи в памяти ґерійських Українців. На сей день ми приготовляли ся з великим поспіхом і очікували його зо великою нетерпеливостию. Дехто з шановних читачів запитаєть ся: „А що се у вас таке було, що ви так дуже приготовляли ся і очікували з нетерпеливостию?" Та представлене „Наталка Полтавка", яке мало відбути ся заходом місцевого товариства „Просьвіти", а відограти мали члени Українського Клюбу з Вест Пулман, Ілл. Дехто з шановних читачів скаже: „То хвальки! Ну, маєте чим хвалити ся... Представленем і то самі не відграваєте, лише позиченими силами". Та воно і правда, що хвалити ся не маємо чим; такі річи як представлене в другій місцевости належать до буденного явища тай не в тій ціли я пишу до часописи, щоби хвалити ся, або других величати; я пишу тих пару слів, аби шановні читачі мали змогу довідати ся, як нам тут на вестах на пісках в Ґери приходить ся тяжко працювати на народній ниві. В українських часописях було уже згадувано, що тутешні Українці зорганізували при кінци цьвітня с. р. товариство „Просьвіта" і зараз взяли ся до праці. На початку відограли одно гарне представлене, потому заняли ся маніфестацією на 4-го липня, де перший раз мали виступити перед чужинцями і показати своє сьвідоцтво національної зрілости. По маніфестації заняли ся скликанем віча на 14-го липня. Вся та початкова праця ішла дуже тяжко, бо Українців в Ґери не є велике число, а між ними дуже малий процент сьвідомих; зате ворогів маємо досить сильних. Перші з них — наші домородні кацапи, а другі Поляки. Взагалі братя Славяне відносять ся до нас ворожо. Та може би ми і побороли наших національних противників, як би не те, що богато сьвідомійших одиниць повиїзджали з нашої місцевости і українська громада в Ґери, Інд., понесла неоцінену шкоду, а наші вороги туй-туй мали затріюмфувати яко побідники над нами, а особливо кацапський батюшка, котрий сказав, що поки він в Ґери є, то мусить показати, що Українців в Ґери нема. Свою брудну роботу він розпочав від сего, що почав ходити поміж хати і відмовляти членів від українських товариств. Підбурюючи жінку проти мужа, він казав, що той муж нібито не є Українець, тільки Малорос, а вони, Українці галицькі, сьміють ся з него. І як би не те, то ми може би були зістали побідженими, може би були наші вороги підняли тріюмфальний клич, що Українців в Ґери нема. Але завзятість ворогів додала нам ще більшої завзятости, скріпила в нас народного духа і ми готові посьвятити все для добра нашого народу і неньки України.

Нас сьвідомих одиниць в Ґери можна порахувати на пальцях одної руки, але ми не дамо себе побороти нашими ворогами. Ми присягаємо перед цілим українським народом, що не дамо сплямити нашого славного прапора, що сьміло глянемо нашим ворогам в очи і скажемо всякій кацапській зволочи: Руки проч від українських товариств і від Українців! Ми не дамо знеславити нашого славного імени, ми не позволимо на те, щоби кацапська чорна сотня взяла верх над нами!

Але простіть, дорогі читачі, що я задалеко зайшов від предмету: почав за представлене, а розписав ся за кацапів і т. и. Бачите, в мене вже така натура, що що маю на серци, се й бажаю висказати.

Ми рішили відограти представленя на 15-го вересня с. р. в тій цїли, щоби унеможливити російським жидкам дурити українську публику та виставляти на глум нашу театральну штуку і її авторів. Не маючи відповідних сил самі, ми рішили ся просити помочи позамісцевих Українців.

З початку ми удались до хору „Бандурист" в Шікаго, Ілл., але члени сего хору не могли прибути, бо були заняті на згаданім українськім дни (воєнній виставі). Так ми удали ся до Українського Клюбу в Вест Пулман. Сї клюбовці згодились до нас прибути і відограти „Наталку Полтавку". Се перше представлене, яке Українці в Ґери бачили і се є причина, чому сеї неділї ми так нетерпеливо чекали.

Година трета пополудни. Дорогі гості входять на галю. Тут треба зазначити, що не було їх кому як слід приняти. По коротків відпочинку товариство рішило ся пійти на прогульку, де всі спільно відфотографували ся. По прогульці вернулись на галю і почали збиратись. Публика заметушила ся; кождий стараєть ся забрати вигідне місце.

Точно о 7-мій годині куртина підносить ся. Наталка виходить з коновками по воду і розпочинає співати. На сали гробова тишина. Я не буду входити в те, котрі аматори лучше вивязали ся зі своїх роль; моя похвала була би для них обидою. Я лишаю се кому иншому, більше компетентному до ціненя театральних штук. Лише се можу зазначити, що публика була дуже вдоволена і часто можна було почути слова похвали для аматорів.

По скінченю представленя всі присутні відспівали народний гимн „Ще не вмерла Україна". По сім голова місцевого товариства „Просьвіта" подякував присутним за численну участь і представив публиці дорогого гостя з Вест Пулман, голову Українського Клюбу, п. Шавалу, котрий короткими але щирими і патріотичними словами заохочував місцевих Українців до народної праці, причім зазначив, що він і його товариші ніколи не відкажуть своєї помочи для народного осьвідомленя тут в Ґери. Його кінцеві слова були: „Пращайте, товариші! Не упадайте на дусі, беріть ся щиро до народної праці, а успіх буде певно!" Присутні нагородили бесідника гучними оплесками.

На сім місци я почуваю ся до обовяаку зложити прилюдну подяку в імени товариства „Просьвіта" шановним гостям з Вест Пулман, Ілл., а особливо панам Шавалї, Костюкови, пані Ю. Шустакевичевій і всім клюбовцям, що не жаліли ні труду ні коштів, а прибули до нас, аби підтримати між нами народного духа та додати охоти до праці на народнім поли. Честь і слава Вам, Панове Клюбовці, піонїри просьвіти, любителї української пісні і театральної штуки! Позвольте, Панове, ще одно слівце до Вас: Не буде се ніякою пересадою, коли скажу, що ніяке товариство в околици Шікаґо не заглянуло до глибини народної душі так далеко, як власне Шановні Клюбовці з Вест Пулман. Вони вертають народови загублену історичну сьвідомість; вони вертають йому затрачений в історичних незгодинах змисл координації народної, волі і народних сил до осягненя одної спільної мети. Вони плекають в народі почутя збірности, зединеня і спільних змагань. Вони помагають розвівати тьму невіжества і перетворюють душу українського народу. Вони старають ся викорінити духове рабство, безпомічність, апатію, гниль, слабу характерність, особисті зависти і свари, а натомісць завести карність, лучність, послух моральним імперативам координації, витривалости, справности, духової меткости, гордости і почутя людського достоїнства. Отсе високі виховуючі завданя Клюбовців з Вест Пулман, Ілл. Хто розуміє їх великі кличі і причинить ся до поширюваня їх, той буде цінним матеріялом для всякого товариства, той буде справним і солідним трудівником в кождім товаристві, той стане певно пожиточним членом нації та не буде мертвою колодою по сьвіті валятись. Отсе їх цїли, їх змаганя. Товариші! Будьте горді на свою ідею, дорожіть нею, як великим талїзманом народу, та будьте сьвідомі своїх великих завдань і великої одвічальности. Нехай в імя сих великих кличів загинуть серед нас всякі особисті чи партійні свари, нехай не вертають сї темні мари часів руїни. Не сьміємо повторити великих промахів і гріхів наших дідів і прадідів, бо ми всї рівно одвічальні за будуччину народу. Тому лучім ся і єднаймо ся в товариства просьвітні під одним синьо-жовтим прапором. Доложити своїх заходів коло діла нашої злуки є обовязком кождого з нас зокрема і всїх разом, аби в найблизшій будучности станули могучі просьвітні товариства. Товариші! Гуртуймо ся кругом просьвітних товариств в імя сьвятих народних ідеалів, та памятаймо на наш клич, що в просьвіті наша сила і будучність.

А Ви, Товариші з Вест Пулман, Ілл., станьте приміром всїм братним товариствам і орґанізаціям. Нехай буде менї вільно пожелати зі щирого серця Вашому Клюбови як найліпших успіхів. Будьте першими між першими!

Андрій Цебак.

ПОЗІР НЮ ЙОРК.

Ґімнастичне Т-во Січ в Ню Йорку просить всю молодіж і старших прибути на відчит, котрий виголосить Тов. Мирон Сурмач на тему „Чи ґімнастика потрібна здоровлю" в середу, 23-го жовтня о год. 8-мій вечером в Укр. Нар. Домі під числом 217-19 Е. 6-та улиця. По відчиті січова товариська забава.

Т-во „Січ".

ВАГА ДОБРОГО ГОЛОСУ.

Один визначнїйший американський письменник в слїдуючих словах звертає увагу на вагу посїданя доброго голосу:

Малу дитину треба вчити уживати належито голосу, а коли се добре зрозуміє і навчить ся, ціле житє буде мати з того пожиток.

Голос чоловіка, більше ніж що инше, є висказом його особистости, показує його моральну силу і степень його культури.

Дитину треба вчити говорити низким голосом. Високий голос не лише є неприємний для уха, але також є доказом непевности себе. Люди, що є певні себе, голосу занадто не підносять.

Високий голос означає злосливість, а злосливість є ознакою слабого характеру.

Найлучшим способом оминути колотнечу є повздержатись, відітхнути глибоко, знижити голос о які три тони. Як зачнеш тоді говорити, переконаєш ся, що ти вільний вже від злости. Суперечка перемінить ся тоді в звичайну ріжницю гадок.

Належить учити ся говорити поволи, щоби язик чоловіка не бігав скорше від його думки. Сего можна навчити ся, коли призвичаїмо ся не забирати голосу скорше, аж укладемо собі в думці, що маємо говорити.

Чоловік повинен учити ся чекати. Пригадаймо собі якусь нараду, або збори: чоловік, що промовляє послідний, завсіди найбільше робить вражінє.

Треба вчити ся запанувати над собою, щоби тоді, як чоловікови прийде добра гадка, не висказав її сейчас, але зачекав на сю хвилю, коли висказане її принесе найлучші наслідки.

Треба вчити ся говорити виразно, вимовляти добре кожде слово, а не муркотїти незрозуміло під носом.

Приємний голос і спосіб говореня, якого приємно послухати, заведуть чоловіка далеко. Ніхто не любить чоловіка пересадного, ані чоловіка, що боїть ся в найменьшім зглядї відійти від принятої етикети, але кождий повинен старати ся, щоби його дитина присвоїла собі способи поведеня культурного чоловіка.

Не зашкодить також навести, що сказав лорд Честерфілд: „Джентелмен ніколи не спішить ся".

Наша ґазета є присьвячена робітничій справі. Доля та судьба нашого робітника лежить нам на серци передівсїм. Не дбаєм о зиск, тільки о твоє добро, мученику праці! — Пренумеруйте „Свободу"! („Свобода", число 1-ше, 15. вересня 1893).

НАЙСТАРША КНИГА ВСЕСЬВІТНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

При розкопках на острові ріки Нілю, Елефантинї, на полудне від границї Єгипту, побіч документів великого релїгійного значіня найдено також найстаршу удержану книжку всесьвітної літератури. Се найцікавійша знахідка розкопок, про які пише славнозвісний університетський учитель старинної історії в Берлїнї, тайний радник Едвард Маєр.

Всьо, що найдено при розкопках в папірусах і глиняних плитках, відносить ся до військової кольонії на нілевім острові, якої горе і радість описане в пятім віці перед різдвом Христовим в армейській мові, північнім діялекті семітських мов, якої Перси уживали яко державної мови для західної половини своєї посілости. Усю збірку папірусів передано до музею в Берлїнї, а тайний радник Сахав видав їх обширною книгою. Читаємо тут, яке віно дістає донька одного еврейського жовніра, пізнаємо релїгію кольонії, давну релїгію жидівського народу, що тримаєть ся ще не дуже строгого монотеїзму (віра в одного Бога), який навіть ще перед вавилонським переселенем панував серед Жидів в Палестинї, дізнаємо ся про збурене сьвятинї на нілевім острові. Коротко передтим, як до Єгипту вмашерував вавилонський полк, напали єгипетські війска під проводом Персів на жидівську сьвятиню. Горожани дістали відшкодоване, а напасників покарано смертию. На перськім дворі старали ся о відбудоване сьвятинї, а в вітчинї Палестинї таки дістали позволене, але перевороти, які небавом наступили, знищили сї пляни. Головно цікаве є зізволене перського короля Дарія II. з докладними приписами на великодне сьвято маців, сьвітлий доказ автентичности переданя, яке подано в книзї Езри-Неемії, про форму віри, яку дано вернувшим із вавилонської неволї.

З книжок, які читано в сїй військовій жидівській кольонії, лишилась одна в численних уломках. Се популярний літературний твір, повний житевого досьвіду, історія мудрця Ахіпара. Вона списана великими гарними буквами на папірусї, на якім перше посписувані були купецькі записки, а відтак змиті. Ся історія належить, як доводить Едвард Маєр, до великого числа оріентальної літератури, дуже розширеної в тих часах, і тільки цікаво, що не находить ся вона в нашій біблії. Її зміст коротко такий:

Асирійський король Сангеріб має міністра-мудрця Ахіпара, котрий є також знаменитим учителем його сина Асаргадона в справах державних. Він має великі маєтки, богато жінок, замків, але нї одного сина. Чим більше старієть ся, тим більше воно його болить. Він звертаєть ся до Бога і дістає відповідь, що він таки не буде мати сина, тому нехай прийме за сина свого братанича Надана. Він зробив так і виховує Надана мудрими науками. Коли вже знемічнів від старости, поручає його Асаргадонови за наслїдника. Король годить ся на се і іменує Надана везиром. Однак Надан не йде слїдами науки Ахіпара. Він надуживає свого становища та знущаєть ся над службою і кіньми свого прибраного батька. Коли сей хоче виступити проти нього, очернює він його перед королем підробленими листами, немов би то сей був у змові з ворогами держави.

Ахіпар, котрому король показав листи, так обурив ся, що не всилї був здобути ся на відповідь, тому король дає приказ високому урядникови Набусамахови покарати Ахіпара смертию. Однак Ахіпар вирятував сьому житє в подібнім положеню, коли Зангеріб розгнївав ся був на нього і велїв його стратити. Тож він даєть ся ублагати, укриває Ахіпара в темній, підземній кімнаті і забиває замісць него одного засудженого на кару смерти невільника. Коли єгипетський фараон довідав ся, що мудрий везир не жиє, тішить ся тим дуже і жадає від Асаргадона розвязки трудної задачі: будови замку в воздусї; тоді платитиме йому три роки данину, инакше буде мусів король Асирійців йому платити. Анї Асаргадон, анї його дорадники, анї Надан не уміють розвязати загадки і так будить ся жаль за мудростию Ахіпара. Тепер виявляє Набусамах, що він пощадив Ахіпара. Його приводять, король принимає його ласкаво і він заявляє готовість розвязати загадку. Ахіпар перевів свою задачу щасливо і тим способом увільнив свого короля з прикрого положеня. З вдячности видає йому король Надана. Ахіпар велить його звязати, вибити різками і замкнути в темній кімнатцї при входї до свого дому, куди подають йому що дня кусень хлїба і трохи води. За кождим разом, як Ахіпар виходить і входить до хати, говорить Надёнови покутну проповідь, яку списує слуга.

Так слїдує друга серія фільософічних приказок, що складають ся головно з порівнань зі сьвіта зьвіринного та ростинного. Надармо протестує Надан проти такого поступованя; вкінци опух так зі злости, що потріскав і умер. Так справджуєть ся приповідка, що хто під иншим яму копає, сам в неї впадає...

Се оповідане, яке задержало ся в відмінах також в сирійській, вірменській і арабській мові, в „1001 ночи" по грецьки, яке примінене до житя Езопа, звісне також зі Старого Завіта з книги Товії.

Тепер через знахідку в Елефантинї можна напевно назвати роком її повстаня час 500 літ перед Христом. Едвард Маєр доказує, що вона сама є плодом армейської літератури без національної і релїгійної закраски, продуктом загальної оріентальної літератури, якої осередна точка лежала в сирійських краях. Історичні особи і події тут свобідно поперемінювано. Велика вага сеї знахідки полягає в тім, що тут поза Старим Завітом і без впливу релїгійних мотивів являєть ся в нїй часть оріентального переказу. В тойсам час Геродот слухає тих історій. Та Едвард Маєр доказує, що історія Ахіпара перейшла навіть до Греків, що вона була звісна фільософови Теофрастови, ґеографови Страбови, христіянському письменникови Клеменсови з Александрії. А в Трірі є навіть образ самого Ахіпара, в гарнім домі, який збудував собі богатий чоловік, на імя Моннус, в третім столїтю по Христї. На мозаїковій доливцї видно музи з найстаршими заступниками їх штуки, а побіч Полігимнії старий мудрець. Кілька ґенерацій перед Александром Великим перекладало сей твір на грецьке і доси ніхто й не догадав ся, що в пятім столїтю читано його рівночасно в Сирії, Єгиптї, Вавилонї і Греції. Так отже тими словами кінчить Едвард Маєр свої великого значіня досліди. Історія Ахіпара є для нас найстаршою книжкою, яку читали найріжнороднійші народи на ріжних мовах розповсюднюваної інтернаціональної літератури.

ПОЗІР НЮЙОРЧАНЕ!

ШКОЛА ДЛЯ НЕГРАМОТНИХ почала ся ще від першого сего місяця. Школа містить ся в Українськім Народнім Домі під ч. 217-219 Іст 6-та улиця, Ню Йорк, Н. Й. Наука відбуває ся кождого понеділка і четверга від години 8-ої до 10-ої вечером. По всякі інформації прошу зголошувати ся на повисшу адресу. Вписи відбувають ся кождого вечера в офісї Укр. Нар. Дому, як рівнож в офісї парохіяльнім. 122,24,26

Заряд Укр. Нар. Школи при Укр. Нар. Громадї.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. Николая, від. 106, повідомляє всїх своїх членів, що місячний мітинґ відбудеть ся 27. жовтня б. р., зараз по Службі Божій. На тім мітинґу всї члени мають явити ся. Контрольна комісія буде здавати справоздане з приходів і розходів. Ті члени, що зістали суспендовані минувшого місяця, мають явити ся, бо в противнім разї будуть виключені. Кождий член повинен придбати до братства і до У. Н. Союза хоч одного нового члена. — С. Прокопів, секр. фін.

ПЛЕЙНС, ПА. Бр. св. Андрея, від. 48, подає до відома всім своїм місцевим і позамісцевим членам, що мітинґ за біжучий місяць, який мав відбути ся дня 27. жовтня, не відбудеть ся з причини заразливої хороби, яка тут панує. Однак, щоби кождий член міг заплатити своє місячне на час, то нехай зголосить ся до місцевого секретаря, не пізнійше як до 25. жовтня с. р. на адресу: Иосиф Катулька 19 Hencock St., Plains, Pa.

ДІТРОЙТ, МІШ. Тов. „Дітройтський Боян", від. 141, повідомляє всїх своїх місцевих і позамісцевих членів, що мітинґ відбудеть ся в неділю, 27. жовтня, о 2-гій годинї пополудни, в гали парафіяльній під числом 82 Сікот Аве. Просить ся всїх членів, аби явили ся на тім мітинґу, бо є дуже важні справи до полагодженя. Пригадуєть ся членам, що буде збирати ся по 25 центів на календар У. Н. Союза на рік 1919. Неприсутні на тім мітинґу члени заплатять кару 50 цнт., а урядник $1.00. — о. М. Стернюк, предс.; М. Ґурський, кас.; Т. Ворко, секр.

ПІТСБУРҐ, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 96, повідомляє всїх своїх членів, що річний мітинґ відбудеть ся в неділю, 27. с. м., точно о годинї 3-тій пополудни, в парафіяльній гали при 7-мій улици. Кождий член має явити ся на тім мітинґу, бо будуть дуже важні справи до полагодженя. Довгуючі члени повинні вирівнати всї свої залеглости. Контрольори мають здати звіт з діловодства урядників і зі стану каси. Будемо вибирати новий уряд. Нових членів будеть ся принимати до братства і до У. Н. Союза після статута. Неявивший ся член заплатить 50 цнт. кари, а урядник $1.00. — О. Ревть, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Марко Скритий.

ВОНА НЕ ЗНАЛА.

Коли вже на відїзд мав з нею [пращатись,
На мене невірно глядїла вона;
Хоч ми довго жили—не могла вгадати,
Що думка у мене чиста мов сьлоза!

І коли пращаня слова лиш почула,
—Пращай, пращавай вже, сердешна [моя,—
З проклятєм сказала:—„О, щоби я [була
Тебе і не знала... Що-ж вчинила я?"—

І сльози полились... А я стрепенув ся
І з зболїлим серцем сказав я її:
—Ні, не плач! Не плач, бо я ще [поверну ся
До тебе—моєї рідні!...

ВЕЛИЧЕЗНІ ДОХОДИ РОСІЙСЬКОГО ДУХОВЕНСТВА.

Висше російське духовенство має неабиякі доходи. І так:

Петроградський митрополит побирає річно: платнї 6.000 рублїв, на харч 4.000 руб., із синодальних сум на удержане двора і инші розходи около 15.000 руб. — Разом 25.000 рублїв.

Московський митрополит: платнї 6.000 руб., на харч 8.000 руб., доходів з архієрейського дому 6.000 руб., доходів від Чудовського монастиря 12.000 р., доходів від Троїцько-сергієвської Лаври 13.000 руб., з архієрейської каплиці і инших около 35.000 руб. — Разом 80.000 рублїв.

Київський митрополит: платнї 5.000 руб., на харч 4.000 руб., з архієрейського дому 10.000 руб., від Печерської лаври 65.000 руб. — Разом 84 тисяч рублїв.

Митрополит казанський і володимирський побирають по 50.000 руб., одеський 55.000 рублїв.

Але сї суми се ще дрібниці в порівнаню з архиепископом новгородським, котрий один побирає більше ніж 300.000 рублїв.

НОВІ ВЕСЕЛІ МОНОЛЬОҐИ.

Українції, що живуть в Злучених Державах, переконали ся, що веселі монольоґи мають велику вартість. В кождім театрі ріжнородностий (водвілю) звичайно найцікавійшою річию є веселі монольоґи. Як монольоґіст вийде на сцену, то ще не зачав говорити, а вже ціла публика сьміє ся. А що то вже казати про його монольоґ. Він як зачне балакати і доповідати, то ціла галя регочеть ся і як люди вертають домів, то найбільше говорять про монольоґ, а як прийдуть до дому, то ще і там повторяють жарти з монольоґу.

Українці в Америці все жалували, що нема українських монольоґів. **Але тепер вже є і то такі веселі, що най сховають ся хоч би які.** Доси вже вийшло три книжочки, а всї зложені з монольоґів самих найдобірнійших, власне таких, що Українцям дуже подобають ся; що найбільше будуть сьміятись і веселитись, як почують їх або прочитають. Кожда з тих книжочок становить у собі повну цілість. І кождий письменний Українець повинен мати всї у себе. Він їх буде читати для себе і другим, або буде оповідати, чи то звичайним способом, чи способом монольоґіста, так аби всї зі сьміху мусїли розперізуватись.

Тепер власне появилась **трета книжочка „Монольоґів", в якій є отсих 8 монольоґів:** Фрайтер Кубаса; Страшний сон; Лихо від тютюну; Монольоґ жебрака; XXI. століттє — століттє електричности; На концерті; Пес; Монольоґ Жида.

Ціна книжочки 20 центів, з почтою 25. Можна дістати у „Свободі". Купіть собі і другому порадьте!

"SVOBODA",
83 Grand St., Jersey City, N. J

Читайте українські книжки і газети, бо часте читане веде до просьвіти, а просьвіта — се сила. — Пишіть по цінник книжок до друкарні „Свободи".

ВОЄННІ ВІСТИ.

(Продовжене зі стор. 1-шої).

В РОСІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on October 21, 1918 as required by the Act of Otcober 6, 1917).

Коковцев і Шаховський засуджені на смерть.

АМСТЕРДАМ, 19. жовтня. — **Владімір Н. Коковцов,** бувший російський премієр від 1910 до 1913 р. і бувший міністер фінансів, і **князь Шаховський,** секретар першої думи і член кабінету Трепова, а відтак член ріжних революційних кабінетів, **зістали розстріляні,** як се доносить телєґрама з Москви до „Берлїнер Льокаль Анцайґер". **Вони були засуджені на смерть народним судом.**

Николай Николаєвич в Киеві.

ЛОНДОН, 19. жовтня. — Великий князь Николай Николаєвич прибув до Киева, як се доносить бездротна телєґрама з Москви.

Недавно була вістка, що большевики засудили на смерть в Екатерінбурзї Николая Романова. Правдоподібно відносила ся та вістка не до великого князя, але ще до бувшого царя.

Чехо-Словаки уступили зі Самари.

ВЛАДИВОСТОК, 12. жовтня. — Хоч чесько-словацькі війска уступили з важного російського міста Самари, їх гармати ще доси контролюють місто. Большевицькі війска не відважили ся війти до міста. Чесько-словацькі війска мають у своїх руках стацію Канеле, 80 миль на схід від Самари.

Донські козаки окружили війска большевиків на північнім Кавказі.

АМСТЕРДАМ, 19. жовтня. — Армія добровольців донських козаків окружила війска большевиків на північнім Кавказі і відтяли їм відворот на північ в напрямі Царицина і Астрахану, як се доносить телєґрама з Києва.

Побіда большевиків над війсками аліянтів.

АРХАНҐЕЛЬСК, 19. жовтня. — Війска аліянтів над рікою Двиною, маючи проти себе значно переважаючі сили большевиків, які одержали скріплення з Петрограду, на чолї котрих стоять відай фахові офіцири, мусїли уступити шість миль назад.

Після останних звітів большевицькі війска, зложені переважно з моряків і лотиських жовнїрів, розпочали наступ і засипають війска аліянтів градом ґранатів. Становища, в яких аліянти держали ся через цілий тиждень, мусїли вони остаточно опорожнити.

Війскам аліянтів, які переводили воєнні операції здовж ріки Двини і Веґи, богато пошкодило те, що вода в ріках упала і кораблї осїли на піскових лавах, через що не могли брати співучасти в операціях з критичних хвилях.

Коли аліянти, маючи до своєї розпорядимости лише розмірно малу скількість війск, мали трудність в розділеню сих війск на так великі простори, неприятель був в спромозі кинути туди значні війска. Крім того большевики мають дуже добре зорґанізовану систему шпіґунства. Большевики висилають своїх жовнїрів, перебраних за селян, до всїх місцевостий, які аліянти держать у своїх руках.

Побіда Чехо-Словаків на Сибіри.

ШАНҐГАЙ, 12. жовтня. — Чесько-словацькі війска побили війска большевиків, які маширували на Екатерінбурґ (на Урали). Большевики втратили 1.000 людий в убитих, три панцирні поїзди, 11 льокомотив і 60 машинових крісів.

Ґр. Толстой утїк до Швеції.

СТОКГОЛЬМ, 20. жовтня. — Між російськими збігцями, які тут недавно прибули, находить ся також ґр. Толстой, який одружив ся з богатою Шведкою.

Виїхавши зі Злучених Держав, ґр. Толстой перебував в Петроградї, де видавав часопись в противбольшевицькім дусї. Большевицьке правительство закрило його часопись, а його напятнувало противреволюціонером. Ґр. Толстой утїк і скривав ся, доки не вдало ся йому всїсти на шведський корабель, яким дістав ся до Швеції.

„Соціялїстичні експерименти руйнують Росію — говорить ґр. Толстой. — Завдяки большевикам Росія стала дикою пустинею і театром найбільших терпінь і нужди в сьвіті".

Марко Скритий.

НЕ ЗГАДУЙ.

Сьвітить місяць, ходять зорі,
Сьвітло мерехтить;
Серце в груди беть ся, рветь ся,
Око ся іскрить...

Чом же, місяцю мій друже,
Не зайдеш за хмари?
Щоби міг я вже забути
Про кохання чари...

Чом же, місяцю мій друже,
Раниш мою душу;
Ні, не згадуй любви щастя,
Бо плакати мушу.

Ні, не згадуй про отрую,—
Я скорше сконаю;
Не пригадуй днів кохання,
Прожитих у гаю.

Ні, не згадуй про гай-солод,
Всьо воно минуло...
Не верне ся вже ніколи
Те, що колись було...

МІСЯЦЬ СЬВІТИТЬ.

Місяць сьвітить, всюди тихо,
Не співає солов'й;
Тихим сном спи, моя мила,
Добраніч, рожевих мр'й...

Спи солодко, спи весело
Коло тебе ангел тв'й;
Він з тобою, спи в спокою,
Добраніч, рожевих мр'й...

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

ДРУКАРНЯ „СВОБОДИ" ПОТРЕБУЄ МОЛОДОГО РОБІТНИКА помічника до машинової обслуги. Знане друкарства не вимагаєсь. Голоситись сейчас особисто до друкарні:
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Пошукую свого брата **ФЕДЯ СТАСІВ** з Верчан, повіт Стрий. Перед 3-ма місяцями мешкав в Філядельфії при Шамокін улиці. Хто би знав його адресу або він сам, прошу повідомити на мою адресу: STEVE STASIW, P. O. Boonville, N. Y. 26-28

Пошукую свого брата **ТОМКА ДЯЧИШИНА** з Чорткова. Єсли не може приїхати, то нехай напише, бо справа дуже пильна. Буду дуже вдячний хто подасть його адресу. 124-26
NICHOLAS DIACHYSHYN,
208 East 25th St., New York, N. Y.

Пошукую **ГРИНЬКА ПЕЛЕХАТОГО** з села Латишин, пов. Бережани. Довгий час перебував в Edwardsville, Pa. Хто би о нїм знав або він сам, прошу зголоситись на адресу: JACK HARASIMIW, 57 Am. National Ins. Bldg., Galveston, Texas. 124-26

ХТО БИ мав на продаж українсько-англійський „тайпврайтер", нехай зголосить ся до: THEODORE HRYCYK, 524 Merchant St., Ambridge, Pa. 5-6

Пошукую своїх краянів з села Біла Керниця, повіт Підгайці, Гал. Хто би о них знав, або вони самі, нехай зголосять ся на адресу: KONDRAT POCHMURSKI, 1518 Sixth Ave., Sault Ste Marie, Mich. 126-27

Пошукую свого брата **АНДРІЯ ПОЛИНИЦЯ,** з села Волосянка велика, повіт Турка. Давнїйше перебував в Sault Ste Marie, Mich. Хто би о нїм знав або він сам, нехай зголосить ся на адресу: ANDREW PALINICA, 1518 Sixth Avenue, Sault Ste Marie, Mich. 126-27

Пошукую свого вуйка **ІВАНА ХОМКА,** з села Команча, пов. Сянік, Галичина. Хто би о нїм знав або він сам, прошу повідомити на адресу: ALEX KOPLEC, 342 Laffayette St., New Haven, Conn. 124-26

Пошукую свого швагра **ЯКИМА СТРІЛЬЧУК** з села Гриньківці, повіт Гусятин. Давнїйше перебував в Канадї на фармі. Хто би о нїм знав або він сам, нехай зголосить ся на мою адресу: JURKO SYMANIUK, 1518 Sixth Ave., Sault Ste Marie, Mich. 26-27

Пошукую свою краянку **НАСТУНЬКУ ВОРОБЕЛЬ,** з села Лївна, повіт Добромиль. Чотири роки тому перебувала в Скрентон, Па. Хто о нїй знав або вона сама, нехай зголосить ся на адресу: NASTKA KYSZENIA, 1524 Sault Ste Marie, Mich. 26-27

Пошукую своїх родичів **СЕМЕНА і АННУ ПРОНЮК** з села Билилуя, повіт Снятин. Мають перебувати в Форт Вілїям, Канада. Хто би о них знав або вони самі, прошу зголоситись на адресу: AHAFIA PRONIUK, 534—8th St., Milwaukee, Wis. 125-27

Пошукую свого брата **ОЛЕКСУ БРОШКО,** 7 лїт не маю від него ніякої відомости. Він має находити ся в Арґентинї. Хто би о нїм знав або він сам, нехай повідомить мене на адресу: MICHAEL BROSZKO, Box 290, Ernest, Pa. 26-28

Пошукую свого брата **ОЛЕКСУ ІЛЬКІВ** з Конюшок, повіт Рогатин. Вже два роки не маю від него відомости. За подане точної адреси дам $5.00 нагороди. Хто би о нїм знав або він сам, нехай зголосить ся на адресу: KOST ILKOW, 306 East 6th Street, New York, N. Y. 124-27

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Людська злоба.

Якийсь Роман Паславський з Трентон, Н. Дж., прислав до нас оноді новинку п. з. „Похоронна згадка". Автор сеї новинки повідомляє нібито український загал про смерть відомого тут в широких кругах українського артиста, п. Евгена Василенка (він перебуває тепер в Трентоні). Нам ся вістка видала ся відразу підозрілою, тож ми віднесли ся в тій справі до вірodостойного чоловіка в Трентон з просьбою, щоби він сю „похоронну згадку" розслідив. В суботу ми дістали від свого прихильника письмо, в якім є написано, що п. Василенкови анї не снило ся вмирати.

Жалко, дуже жалко, що між нашими людьми трафляють ся такі виродки як той Роман Паславський.

Посмертна згадка.

В Бруклинї дня 17. жовтня помер Йосиф Колодій. Занедужав на інфлюенцу, а відтак дістав запалене легких і по чотироднєвних тяжких муках скінчив житє. Покійний належав до людий чесних і роботячих. Зіставив в краю жінку і четверо дітий. Походив зі села Кореличі, пов. Перемишляни, Галичина. Тепер працював в Джерзи Сіти і там був вступив до товариства „Український Політичний Клюб" і таксамо до Українського Народного Союза (відділ 54-тий).

Інфлюенца в Ню Йорку.

Хоч Ню Йорк є під пору найбільшим містом на сьвітї, то й інфлюенца має там неабияке живо. Лиш одного дня (в пятницю, 8. б. м.) захорувало в тім місті 4.930 осіб, а вмерло 383. В тойсамий день було там недужих на запаленє легких 588 осіб, а вмерло на сю недугу 313. В суботу вечером на одним з нюйорських цвинтарів (не рахуючи кількох инших) було 1.500 непогребаних трупів, бо нема довільного числа гробарів. Заангажовані гробарі працюють по 10 годин денно, побирають за свою роботу $10 на день, а однак не можуть дати собі ради. Похоронів є таке велике число, що вже й автомобілїв уживають замісць караванів. Свояки і приятелі померших мусять їхати на цвинтар трамваями.

Війна причиною упадку многих газет.

Товариство щоденної преси мало в Шікаго збори, на яких голова сього товариства, Н. Келлоґ, подав до відома, що від початку війни з причини дорожні 250 газет у Злучених Державах було приневолені до злуки, а 850 газет зовсім перестали виходити. Заповідають, що небавом тона друкарського паперу буде коштувати $80, отже $10 більше ніж коштує тепер.

Щаслива дитина.

Трилітний синок зелїзничого машиніста в Лоренсбург, Інд., сидів при вікні на другім поверсі дому і дивив ся, як його тато, К. В. Трестер, орудує льокомотивою при поїзді. Зпід хлопчини висунуло ся крісло і він полетів стрімголов на долину. Зробивши у воздуxі кілька оборотів, маленький Раймонд упав в сидячій поставі на цементовий хідник. Заки перелякана мати збігла на долину, синок стояв уже на ногах, а побачивши коло себе маму, попитав її, чи вона дасть йому 5 центів на цукорки. За хвилю він уже був в дорозі до найближчої крамниці, де поніс маминих 5 центів на „кенди".

Кажуть, що „нетонучий" корабель потонув.

В Ню Йорку кружить поголоска, що тиждень тому німецька підводна лодка затопила пароплав „Люцію" (се був австрійський корабель тоїсамої назви, який забрало американське правительство), котрий мав мати у своїм нутрі богато бочок із замкненим щільно воздухом, які нібито робили його „нетонучим" на случай торпедовання. Сї бочки забирали на корабли стільки місця, що товаровий ладунок мусїв бути дуже невеликий. Сей пароплав відбув уже кілька разів подорож через Атлянтик без ніякого припадку.

Сильна женщина.

В місцевости Бет, Монт., у зелїзничім пакунковім магазині працює одна молода женщина, яка може піднести 900-фунтовий фортепян і заладувати його на віз. В робітничих штанах вона має вигляд 16-літнього хлопця, важить 130 фунтів, а висока 5 стіп і 4 цалї. Її наставник є з неї дуже вдоволений, бо вона щодо роботи рівнає ся сильному двигачеви мужеського пола.

Поплатна приязнь.

В Реднінґ, Кал., помер Гус Бекер, який був в однім салуні кухаром поверх двайцять літ. Свій маєток в сумі $3.061 він записав головному бартендрови того салуну, бо сей бартендер приняв його до свого дому годі, коли Бекер в останних місяцях свого житя не мав де примістити ся. Суд передав бартендрови, Августови Якобі, усю спадщину помершого, але Якобі, не будучи в ніякий спосіб посвяченим Бекерови, мусів заплатити $100.05 спадкового податку.

КАНАДІЙСЬКІ ВІСТИ.

Інфлюенца в Канаді.

Еспанська інфлюенца поширила ся по цілій Канаді. У Венкувер захорувало в однім дни 149 осіб, а вмерло 2. В Гамілтон захорувало 72, вмерло 6. У Вініпеґу захорувало 72, вмерло 2. В Отаві вмерло 33, а в Торонто 452 осіб. Епідемія лютує дальше в Монтреали і в Квібеку. В Монтреали вмерло в пятницю (18. б.-м.) 163 осіб. Третина меньших міст провінції Онтаріо доносить, що там декуди занедужала третя часть мешканців. Кінґстон має 4.000 випадків, а Стрaдфорд понад 2.000. Театри позамикано у так многих містах, що театральні компанії занехали своїх своїх тур.

Страшний вчинок божевільної.

Еллен Нейлсон в Торонто, Онтаріо, перепрацювавшись при догляданю свого хорого мужа, внесла до кухнї балїю, наляла її до половини водою і втопила в ній двоє своїх дітий, а відтак саму себе. Старший хлопчик Лев мав 2½ року, а молодший Альфред 1 рік житя. Божевільна мати тримала головки дітий під водою так довго, доки вони не потопили ся. Після того сама втопила ся.

Канада буде експортувати коняче мясо.

Канада побільшить небавом свій заграничний виві продажю кінського мяса. Недавно були в Отаві два альбертійські посли, Годлі і др. Стенлі, і домагали ся, щоби правительство згодило ся на продаж надвишки кінського мяса до тих европейських країв, де таке мясо їдять. Вони зазначили, що в Альберті є замало паші для коний, а заболато коний, яких не можна на ніякім ринку спродати. Сю справу обговорювано з аліянтською комісією закупу провіянтів і вона просила о подане її ціни за таке мясо. Незадовго має відбути ся в Отаві нарада різників в справі битя коний і приготованя конячого мяса на продаж.

Констабель оскаржений о вимушуванє гроша.

Констабель Реґінальд Сміт, з Реджайни, член Роял Норт Вест Кінної Поліції, ставав перед судом в Шіго, Саск., під закидом вимушеня гроший від Ф. Стратійчука в груднї минувшого року.

Один бандит спинив поїзд і обрабував почту.

Поїзд, який їхав з Венкувер до Сіетл, спинив вечером один бандит, вдер ся до почтового вагона і забрав рекомендовані посилки і листи. Відтак змусив машиніста відлучити льокомотиву від вагонів і завести до місцевости Міллдовдейл, де в темноті пропав з очий переляканого машиніста.

16-лїтний хлопець засуджений на пів року арешту.

Донкона Конрада, 16-літнього хлопця, засуджено в Торонто, Онт., на півричну вязницю за крадіж поживи. Конрад прибув тут з Галіфаксу і пробував дістати роботу. Поживу украв тому, що був голодний, — так заявив, коли його арештовано.

Забрали лікерів вартости 25.000 долярів.

Зелїзничі урядники в Норт Бей, Онт., відкрили шахрайство в пересиланю „презервованих огірків („піклс"). Одна монтреальська фірма вислала до вініпеґської фірми вагон фляшок, на яких були поприліплювані картки, що в сих фляшках є презервовані огірки. Припадково одному урядникови схотіло ся поглянути, чи огірки є в „добрім стані"; отже він отворив одну скриню і глянув і знайшов в фляшках замісць огірків алькоголь. Цілу посилку сейчас забрано; вона коштує 25 тисяч долярів. Назва фірми відома тільки поліції.

Промисловий Італієць продавав власного виробу горівку.

Суд в Гамілтон, Онт., засудив Італійця Себастіяна Бартеліно на 1.000 долярів кари і кошти за торговлю горівкою. Підчас коли він віз моторовим троком 1.500 фляшок горівки змішаної з водою, приступила до нього поліція і приарештувала його; однаке він опирав ся і не хотів задержати троку, аж під загрозою револьвера піддав ся. Інспектор заявив на поліції, що Бартеліно, торгуючи сею розпущеною горівкою, заробляв 40 долярів на гальоні.

ВСЯЧИНА.

Кошти війни колись а тепер.

Колись війни не так дорого коштували, як тепер. Ціла американська війна за визволенє Америки зпід англійської корони коштувала 80,000.000 долярів. Тепер ся сума є замала на один день війни.

Легкий спосіб усувати плямн.

Плями з воску або стеарини дадуть ся легко усунути з вовняних матерій в слідуючий спосіб: Розіґріти сильно над лямпою або сьвічкою вістре ножа і положивши на пляму сїру бібулу, посувати по ній кілька разів горячим вістрем, доки стеарина не всякне уся в бібулу. Опісля, відложивши на бік бібулу, перетягнути в місци, де була пляма, губкою, змоченою в бензині.

Всїлякі роди цукру.

Коли говорить ся „цукор" — то все мається на думці білу кристалічну матерію, яка дістаєть ся з тростини цукрової або з цукрових буряків. Однак се не є одинокий рід цукру.

Коли би ми були хеміками, ми назвали би сей цукор „цукрозою". Але кромі сего маємо ще другі роди цукру, як: ґльокозу — або дестрозу; фруктозу — або цукор овочевий; ляктрозу — або молочний цукор і мальтозу — або солодкий цукор.

Мід, цукор кукурузи, цукор клену і сироп клену складаєть ся з одної або більше частий тих других цукрів. З того слідує, що всі субститути цукру не є вдаствіо субституатами, а прямо самим цукром, так як є цукор тростиновий. Усі овочі мають цукор — без ріжниці чи він є сього або того рода. Сушені овочі, як сливки, фіги, априкози, дактилі й инші, мають дуже богато цукру. Всі цукри посідають високу вартість поживи, так що їх прямо зовуть поживовою енергії.

Деякі англійські летуни мають рукавиці, огрівані електрикою.

Найстаршим мостом у сьвітї є міст через ріку Дін, в Англії. Його побудовано в 1280 році і він ще доси є в уживаню.

Територія Італії має 73,222.000 акрів, з того 11,000.000 призначуєть ся під управу винограду.

Морська вода з дня на день стає солонійшою.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

И. І., Бруклин, Н. Й. — Коли якийсь чоловік від часу приступленя до У. Н. Союза був членом сеї організації повний місяць, то його спадкоємцям належить ся 10 процент з тої суми, на яку він був обезбечений. Колиж член умре перед скінченем місяця, то його спадкоємці не дістануть нічого. Померший, про якого Ви згадуєте, був членом У. Н. Союза 1½ місяця, був обезпечений на $500, отже його жінка Зофія, на яку він записав се посмертне, дістане з тої квоти 10 процент, то є 50 долярів.